

KS. JAN KRZYSZTOF MICZYŃSKI

CHARYZMATYCZNY WYMIAR INICJACJI CHRZEŚCJAŃSKIEJ W ŚWIETLE PISM NOWEGO TESTAMENTU

THE CHARISMATIC DIMENSION OF CHRISTIAN INITIATION IN THE LIGHT OF THE NEW TESTAMENT

Abstract. Christian initiation has got a charismatic dimension; it is an opening of a man to charisms which are the free gifts of the Spirit building the community of the Church. "Baptism in the Holy Spirit" must be considered not only as the renewal and updating of Baptism, but of the whole Christian initiation (the sacraments of Baptism, Confirmation and Eucharist). Today, we need to emphasize that charismatic gifts are not just God's grace but his intended way of building the Church in love. They are the manifestations of an ordinary Christian life. Shepherds of the Church's role is to coordinate and take care of the development of the charismatic and spiritual gifts in an every Christian person.

Key words: sacrament, baptism, charisma, the Holy Spirit, initiation.

Charyzmat (gr. *charisma*) jest szczególnie darem Bożym darmo danym, uzdalniającym człowieka do spełnienia określonej służby we wspólnocie¹.

Ks. dr JAN KRZYSZTOF MICZYŃSKI – adiunkt Katedry Historii Duchowości Instytutu Teologii Duchowości KUL; adres do korespondencji: Metropolitalne Seminarium Duchowne w Lublinie, ul. Wyszyńskiego 6, 20-950 Lublin, mail: miczynski@kul.pl

¹ Zob. J. KUDASIEWICZ, *Charyzmat*, w: TENŻE, *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Warszawa 1986, 379. Autor wspomina, że św. Paweł podał trzy katalogi charyzmatów: (1) 1 Kor 12, 1-11, (2) 1 Kor 11, 28-31, (3.) Rz 12,3.6-18; jednocześnie podaje cztery grupy charyzmatów: a) Dary duchowe (gr. *pneumatika*) – np. mądrość, wiedza, wiara; Dary działania (gr. *energemata*) – np. łaska uzdrowienia, czynienia cudów; c) Dary służebne (gr. *diakoniai*) – np. usługiwanie, nauczanie, zachęcanie; d) Dary charyzmatyczne (gr. *charismata*) – obejmuje wszystkie

Dzisiejsi chrześcijanie w większości zostali ochrzczeni w dzieciństwie, ich mniejsza część – w wieku dojrzałym. Jednak zarówno w pierwszym, jak i w drugim przypadku zwykle nie zwracano uwagi, czy staną się otwarci na dary charyzmatyczne ofiarowywane im przez Ducha Świętego. Niejednokrotnie dzisiaj sakrament bierzmowania, zamiast stanowić o chrześcijańskiej dojrzałości przyjmującego, w rzeczywistości staje się tzw. uroczyście obchodzonym pożegnaniem z Kościołem². Istnieje zatem szczególna potrzeba modlitwy, by chrześcijanie umieli otworzyć się na Ducha Świętego i wszystkie Jego dary. Ci, którzy proszą o to Boga, nawet czasami po wielu latach po otrzymaniu sakramentu chrztu św. doświadczają odnowienia, tzw. chrztu w Duchu Świętym. Czym ono jest – doświadczenie mocy Ducha, określane często również wyrażeniami takimi, jak: „uwolnienie Ducha”, „odnowienie w Duchu”, „wylanie Ducha”, charyzmatyczne „odrodzenie”³? Czy jest ono zupełnie nowe czy też może opisane zostało już na kartach Nowego Testamentu? Jeśli było znane u początków Kościoła, to czy można powiedzieć, że chrześcijańska inicjacja ma ze swej natury wymiar charyzmatyczny?

1. CHRZEST CHRYSZTUSA W JORDANIE JAKO „ZANURZENIE” W DUCHU ŚWIĘTYM

Trzeba powiedzieć, że samo rzeczownikowe sformułowanie „chrzest w Duchu Świętym” w Nowym Testamencie nie występuje; można natomiast odnaleźć w wielu miejscach nowotestamentalnych wyrażenie czasownikowe „chrzcić Duchem Świętym”. Znajduje się ono w następujących miejscach:

a) Mt 3,11 (gr. *baptisei en pneumati hagio kai puri* – zanurzy w Duchu Świętym i ogniu);

b) Mt 28,19 (gr. *baptizontes [...] eis to onoma tou patros kai tou huiou kai tou hagiou pneumatos* – chrzcząc [...] w imię Ojca i Syna i Świętego Ducha);

powyższe dary. Katalogi charyzmatów wymienione są również w: M. TATAR, *Rozeznawanie charyzmatów*, „Duchowość w Polsce” 16(2014), s. 48-49.

² K. McDONNELL, G.T. MONTAGUE, *Iniziazione cristiana e battesimo nello Spirito Santo. Testimonianze dei primi otto secoli*, Roma 1993, s. 11 (dalej: *Iniziazione cristiana*).

³ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 13-14; zob. K. GUZOWSKI, *Pojęcie i klasyfikacja zjawisk charyzmatycznych*, „Duchowość w Polsce” 16(2014), s. 33. Termin *chrzest w Duchu Świętym* należy odróżnić od pojęcia „chrztu w Imię Jezusa”, który jest związany wyraźnie z odpuszczeniem grzechów i rytym zanurzenia w wodzie (sakrament chrztu); zob. P.W. CHLONDOWSKI, *Chrzest w Duchu Świętym a sakramenty chrztu i bierzmowania*, w: *Duch Święty w naszej codzienności*, red. K. Guzowski, G. Barth, Lublin 2010, s. 180.

- c) Mk 1,8 (gr. *baptisei [...] en pneumati hagio* – zanurzy w Duchu Świętym);
- d) Łk 3,16 (gr. *baptisei en pneumati hagio kai puri* – zanurzy w Duchu Świętym i ogniu);
- e) J 1,33 (gr. *ho baptidzon en pneumati hagio* – zanurzający w Duchu Świętym);
- f) Dz 1,5 (gr. *hymeis de en pneumati baptisthesesthe hagio* – wy zaś w Duchu zostaniecie zanurzeni Świętym);
- g) 1 Kor 6,11 (gr. *edikaiothete en to onomati tou kyriou Iesou Christou kai en to pneumati tou theou hemon* – zostaliście uznani za sprawiedliwych w imieniu Pana Jezusa Pomazańca i w Ducha Boga naszego);
- h) 1 Kor 10,2 (gr. *ebaptisthesan en te nefele kai en te thalasse* – zostali zanurzeni w chmurze i w morzu);
- i) 1 Kor 12,13 (gr. *gar en eni pneumati hemeis pantes eis en soma ebaptisthemen* – bowiem w jednym Duchu my wszyscy w jedno ciało zanurzeni zostaliśmy)⁴.

Zapowiadany przez św. Jana Chrzciciela Duch Święty (w tradycji Q – co widać u Mt i Łk) był ukazany jako duch oczyszczenia i duchem Bożego sądu; chrzest w wodach Jordanu miał uchronić przyjmujących go ludzi przed płomieniami sądu Bożego⁵. Dlatego św. Mateusz rozwija w swojej Ewangelii temat sądu (zob. Mt 3, 7-10, 12), a w jego Ewangelii obecność Ducha Świętego jest ściśle powiązana z postawą moralną człowieka. Ktoś moralnie zły spotka się z sądem surowym. Niemniej jednak w tej samej Ewangelii Mateuszowej Chrystus objawia się nie jako sędzia, ale jako pokutujący za ludzi, a moc Ducha Świętego, który Mu towarzyszy, objawia się nie poprzez ogień sądu (zgodnie z przywołanym przez Mateusza w 12, 17 n. prorocstwem z Iz 42, 1-2), ale w misji charyzmatycznej pełnionej przez Chrystusa wobec ubogich i grzeszników. To właśnie budziło pytania u św. Jana Chrzciciela oraz u jego uczniów, kim właściwie jest i kim ma być Mesjasz (Mt 11, 2-6). Zstąpienie Ducha Świętego oznacza zatem – w Ewangelii św. Mateusza – namaszczenie do posługi charyzmatycznej. Jednak nie znaczy to, że wystarczające jest „jedynie” otwarcie się na Ducha Świętego i Jego charyzmaty. Mateusz przywołuje słowa Chrystusa o tym, że oprócz np. pełnienia funkcji proroka czy wyrzucania demonów w imię Boże, trzeba być również człowiekiem sprawie-

⁴ Por. *Grecko-polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi*, tłum. R. Popowski, M. Wojciechowski, Warszawa 1993; por. *Iniziazione cristiana*, s. 19-20, 41.

⁵ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 21-22; zob. F.A. SULLIVAN, *Charyzmaty i odnowa. Studium biblijne i teologiczne*, Warszawa 1992, s. 55 („Znaczenie «chrztu w Duchu» w Ewangelii”).

dliwym (zob. Mt 7, 22-23; 10, 41). Ewangelista nie odrzuca prawdziwości charyzmatu prorocstwa (por. 5, 12; 10, 41; 23, 34), ale podkreśla, że człowiek postępujący niesprawiedliwie staje się prorokiem fałszywym. Święty Mateusz pragnie tym samym wszelką działalność charyzmatyczną (zob. 10, 1-8) zakorzenić w Jezusie Chrystusie i w Jego nauczaniu⁶.

Według św. Mateusza sam Jezus przy rzece Jordan zostaje nazwany „Synem” i „Sługą” oraz namaszczony mocą Ducha Świętego dla spełnienia posługi głoszenia, uzdrawiania i miłosierdzia. Tej rzeczywistości może doświadczyć także neofita w tajemnicy swego chrztu, zanurzającego go w chrzest samego Jezusa, w Trójcę Świętą, i dającego jednocześnie usprawiedliwienie oraz moc dla wypełnienia poleconej misji⁷.

Natomiast w Ewangelii św. Marka przepowiadana przez Jana Chrzciciela pełna Ducha Świętego misja Jezusa ma polegać na „mocy”, która będzie wiązała się z dziełem nowego stworzenia (symbol gołębicy zstępującej na Chrystusa). Moc ta wyraża się w sposobie wypełniania misji przez Jezusa: w nauczaniu (zob. Mk 1, 22), w czynieniu cudów (zob. Mk 1, 32-34), w odpuszczaniu grzechów (zob. Mk 2, 10) i wyrzucaniu złych duchów (zob. Mk 5, 1-20)⁸. Dlatego według Ewangelisty Marka Jezus „chrzci Duchem Świętym” poprzez posługę uzdrawiania oraz uwalniania, czyli wiązania demona. Chrzest Chrystusa w Jordanie łączy się z ogłoszeniem „synostwa Bożego”, z „namaszczaniem” mocą Bożą, a także z Jego odkupieńczą śmiercią na krzyżu (zob. Mk 10, 38-39; 14-36)⁹.

Tu nasuwa się pytanie, czy św. Marek chce przekazać Kościołowi naukę, że tą samą „drogą duchową” będą szli wysłannicy Chrystusa? Wydaje się, że tak. Zatem ochrzczeni są w Chrystusie stają się obdarowani: synostwem Bożym¹⁰, misją, a także mocą, by być wiernymi Bogu aż do oddania życia (zostają konsekrowani na męczeńską śmierć). W zakończeniu Ewangelii Markowej jest mowa nie tylko o danej wszystkim uczniom do wypełnienia misji, ale także o jej „charyzmatycznej” naturze. Przy czym nie jest powiedziane, że każdy wierzący otrzyma wszystkie charyzmaty, ale też nie jest wspomniane, że owe dary są zarezerwowane jedynie dla nielicznych. Warto również zauważyć, że nie ma tu mowy o opisanej wcześniej w Ewangelii, przekazanej Apostołom,

⁶ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 33-37.

⁷ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 40; R. LAURENTIN, *Nieznany Duch Święty*, Kraków 1998, s. 144-146 („Chrzest Jezusa w Duchu”).

⁸ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 23-24.

⁹ Zob. Y.M.-J. CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I, Warszawa 1995, s. 57.

¹⁰ Zob. F. AMIOT, *Chrzest*, w: X. LÉON-DUFOUR, *Słownik teologii biblijnej*, Poznań 1990, s. 130.

władzy „wyrzucania złych duchów” (por. Mk 3, 14). Mowa jest o innych przejawach Ducha Świętego. Święty Marek miał przekonanie, że zapowiedź Jana Chrzciciela o tym, iż idzie po nim Ten, który będzie chrzczył Duchem Świętym, nie zakończyła się z chwilą wypełnienia się ziemskiego życia Chrystusa, ale wypełnia się również w udzielanym sakramencie chrztu¹¹. Sam Jezus bowiem poświadczył ciągłość, która istnieje pomiędzy Jego chrztem a chrztem swoich uczniów – tym, który przyjmą oni (zob. Dz 1, 5. 8), a także tym, który będą oni udzielać (zob. Dz 11, 16-17)¹².

Święty Łukasz natomiast widzi ostateczne wypełnienie się słów Jana Chrzciciela o Jezusowym „chrzcie w Duchu” – w Dniu Pięćdziesiątnicy. Zapowiadany „ogień” (zob. Łk 3, 16) zstąpi z nieba na zebranych w Wieczerniku (zob. Dz 2, 3)¹³. Ważne jest tu spostrzeżenie, że ewangelista Łukasz podkreśla, że Duch Święty zstąpił na Jezusa w momencie, gdy On modlił się (Łk 3, 21)¹⁴; również w Wieczerniku zstępuje On na zebranych w chwili, gdy się modlą. Jezus również ofiaruje Ducha Świętego, dzieli się swoim doświadczeniem (Łk 24, 49; Dz 2, 33).

Łukasz bardzo dokładnie opisuje też posługę Jezusa (uwalniania, uzdrawiania) jako misję wypełnianą właśnie w mocy Ducha Świętego, który na Niego zstąpił w czasie chrztu w Jordanie (zob. Dz 10, 38; por. Łk 4, 18-19). Dodatkowo Ewangelia Łukaszowa łączy obraz „ognia” z „chrztem męki”, który Jezus Chrystus ma przyjąć w swoim ziemskim życiu (zob. Łk 10, 21)¹⁵.

Wszyscy trzej synoptycy ukazują, że Jezus Chrystus prowadzony przez Ducha Świętego, który zstąpił na Niego podczas chrztu w Jordanie, rozpoczyna swoją ewangeliczną posługę i jednocześnie zwycięską walkę z szatanem¹⁶. Duch Święty przewodzi Jego człowieczeństwu w misji proroka, kaznodziei i czyniącego cuda. Ten sam Duch będzie również prowadził uczniów Chrystusa, kontynuujących Jego misję¹⁷.

Warto postawić pytanie, co oznacza w Piśmie św. sformułowanie „ochrzczeni w Duchu Świętym” (Dz 1, 5; 11, 16) i że Chrystus będzie „chrzczył Duchem Świętym i mocą” (por. Mt 3, 11; Łk 3, 16; J 1, 33). Czy chodzi o pierwsze na-

¹¹ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 26-32.

¹² Zob. LAURENTIN, *Nieznany Duch Święty*, s. 145-146.

¹³ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 41.

¹⁴ Może w ten właśnie sposób św. Łukasz pragnął podkreślić różnicę pomiędzy chrztem Janowym a doświadczeniem zstąpienia Ducha Świętego na Syna Bożego – to pierwsze nie przynależą do posługi Jana Chrzciciela, który chrzczył wodą; por. *Iniziazione cristiana*, s. 31.

¹⁵ Tamże, s. 43-44.

¹⁶ Zob. CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I, 58.

¹⁷ LAURENTIN, *Nieznany Duch Święty*, s. 147.

wrócenie ludzi i ich chrześcijańską inicjację? A może „chrzest w Duchu Świętym” należy rozumieć współcześnie jako swego rodzaju „nowy początek”, ale nie związany z łaską sakramentu chrztu, czyli jako jedynie pewien rozwój łaski sakramentu inicjacji? Na czym polega zatem pełna inicjacja chrześcijańska¹⁸ według biblijnych tekstów?

2. INICJACJA CHRZEŚCIJAŃSKA W NOWYM TESTAMENCIE

Decydujące zstąpienie Ducha Świętego, pozwalające człowiekowi na rozpoczęcie nowego życia w Jezusie Chrystusie, jest związane z celebracją sakramentów chrześcijańskiego wtajemniczenia (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia)¹⁹. W tekstach Ewangelii trudno znaleźć bezpośrednie odniesienie do obrzędu chrześcijańskiego chrztu. Jedynym fragmentem odnoszącym się do sakramentu inicjacji są słowa Chrystusa zawierające formułę trynitarną: „czyńcie uczniami wszystkie narody, chrzcząc je w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego, nauczając ich strzec wszystkich [rzeczy], jakie przekazałem wam” (Mt 28, 19). Ewangelista Mateusz pragnął przekazać, że chrzest chrześcijański należy rozumieć jako uczestniczenie w podobnym doświadczeniu, jakie Jezus miał przy wodach Jordanu, gdy objawili się Ojciec i Syn (uczestnictwo w komunii z Trzema Osobami Bożymi)²⁰. Ewangelie ukazują Jezusa – po chrzcie w Jordanie jako Tego, który jest napełniony Duchem Świętym (zob. Łk 4, 1-2) i Jemu posłuszny (zob. Mt 4, 1; Łk 4, 14); pozwalający, by Duch Święty inspirował Jego modlitwę (Łk 10, 21)²¹.

W innych miejscach NT można dostrzec wcześniejszą tradycję – udzielania chrztu „w imię Jezusa” (zob. Dz 2, 38; 8, 12. 16; 10, 45; 19, 5; por. 1 Kor 1, 13-15). Trynitarna formuła znajduje się zaś w 1 Kor 6, 11 (z wyraźnym odniesieniem do rytu sakramentu) oraz w 2 Kor 13, 13. W teologii Mateuszowej uczniowie są pełni Ducha Jezusa, gdyż również oni w Chrystusie otrzymują konsekrację (namaszczenie) w mocy Ducha Świętego²².

¹⁸ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 14-15.

¹⁹ Zob. *I. Dokument z Malines: Odnowa charyzmatyczna. Wskazania teologiczne i duszpasterskie*, red. kard. L.J. Suenens, Kraków 2012, s. 32-36 [„Dary Ducha a inicjacja chrześcijańska”].

²⁰ J. KUDASIEWICZ, *Odkrywanie Ducha Świętego*, Kielce 1998, s. 264-265.

²¹ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 38, 44.

²² Tamże, s. 37-38.

Według św. Pawła nie można przynależać prawdziwie do Jezusa Chrystusa, jeśli nie posiada się Ducha Chrystusa (por. Rz 8, 9)²³. Życie chrześcijańskie jest trwaniem w jedności z Panem zarówno w wymiarze fizycznym (ciało chrześcijanina jest częścią Ciała Chrystusowego), jak i duchowym (1 Kor 6, 17), to znaczy, że Ciało Zmartwychwstałego (zob. Rz 1, 4) udziela Ducha Świętego (por. 1 Kor 15, 44-45)²⁴. Inicjacja chrześcijańska wiąże się z „obmyciem”, „uświęceniem”, „usprawiedliwieniem” w imię Jezusa Chrystusa i Ducha Boga naszego (zob. 1 Kor 6, 11). Jest ona również powiązana z „namaszczeniem” i „przyjęciem pieczęci” oraz „poręki Ducha” (gr. *arrabona tou pneumatos*) w sercu ludzi (2 Kor 1, 21-22), a także z ich „odnowieniem [przez] Ducha Świętego” (zob. Tt 3, 4-7). Apostoł Narodów rozumie chrzest wierzących jako zanurzenie w śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, by w Nim mieć nowe życie (zob. Rz 6, 1-5)²⁵; to zaś wiąże się ze zmianą postawy moralnej człowieka, czyli z jego decyzją o zerwaniu z grzechem.

Paweł jest przekonany, że inicjacja chrześcijańska wiąże się z doświadczeniem charyzmatycznym. W Liście do Galatów przypomina on, że doświadczenie Ducha, które staje się udziałem człowieka, dzięki chrześcijańskiej wierze przewyższa dotychczasowe trwanie „pod Prawem” (zob. Ga 3, 1-5)²⁶. Jezus wypełnia Prawo i daje siłę, by żyć wolnością dziecka Bożego. Stąd trzeba zauważyć, że w chrzcie, który otrzymuje Jezus Chrystus, to nie woda uświęca Jego, ale to On – poprzez także swoją późniejszą mękę – uświęca wodę chrzcielną, która jest używana podczas obrzędu chrześcijańskiej inicjacji²⁷.

W świetle Pierwszego Listu św. Piotra chrzest jest narodzeniem, które prowadzi do życia w Chrystusie. Wszyscy chrześcijanie są administratorami wielorakich Bożych darów, stanowią jedną rodzinę Bożą i winni wzajemnie służyć sobie w miłości (zob. 1 P 4, 8-11); charyzmaty te zawierają dary słowa i służby, i winno się nimi posługiwać, poddając się inspiracji Bożej²⁸.

Ewangelista Jan o działaniu Ducha Świętego nie wspomina przy pełnieniu przez Chrystusa cudów, ale mówi o Duchu dla podkreślenia uwielbienia Jezusa (por. J 7, 39). Dla Jana śmierć i zmartwychwstanie Chrystusa są źródłem Ducha Świętego. Zostaje On „oddany”, kiedy Jezus umiera na Krzyżu (por. J 19, 30),

²³ Tamże, s. 57.

²⁴ CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I, s. 72; por. *Iniziazione cristiana*, s. 66.

²⁵ G.R. BEASLEY-MURRAY, *Chrzest*, w: *Słownik teologii św. Pawła*, red. G.F. Hawthorne, R.P. Martin, D.G. Ried, Warszawa 2010, s. 114.

²⁶ *Iniziazione cristiana*, s. 69.

²⁷ Tamże, s. 46-47. W świetle tej myśli można określić swego rodzaju teologię „wody święconej” używanej w Kościele (por. Ef 18, 2; J 3, 5).

²⁸ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 89.

a wypływająca woda z Chrystusowego boku oznacza źródło wody żywej (por. J 4, 7-15; 7, 37-39). Ofiarowanie uczniom Ducha Świętego, a także słowa Zmartwychwstałego „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuszcicie grzechy, będą odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane”, mogą być uważane za wypełnienie się prorockich słów św. Jana Chrzciciela o Jezusie, że będzie On chrzczył Duchem Świętym²⁹. Apostoł Jan przytacza też słowa Chrystusa o tym, że człowiek winien „narodzić się z wody i z Ducha”, aby wejść do Królestwa Bożego (zob. J 3, 5-8). Warto odwołać się w tym kontekście do obrazu z Księgi Apokalipsy (22, 1-2), gdzie autor opisuje strumień wody żywej, który wypływa spod tronu Boga i Baranka – dla uzdrowienia narodów. W tym świetle inicjacja chrześcijańska oznacza też początek uzdrowienia całej wspólnoty ludzkiej. Duch Święty zaś jawi się jako pokonujący śmierć³⁰, udzielający życia wiecznego.

3. CZY „CHRZEST W DUCHU ŚWIĘTYM” JEST CZĘŚCIĄ INTEGRALNĄ INICJACJI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ?

Czy teksty biblijne mówią coś o relacji pomiędzy „chrztem w Duchu Świętym” a chrześcijańska inicjacja? Jest zasadne twierdzić, że w świetle Nowego Testamentu „chrzest w Duchu Świętym” odnosi się do całościowego wydarzenia inicjacji chrześcijańskiej³¹. Władza „charyzmatyczna” dana uczniom (por. Mk 16, 17-18) wydaje się przynależeć do chrztu św., a nie tylko do „późniejszego” błogosławieństwa danego przez Chrystusa uczniom (G.T. Montagne)³².

We współczesnym rozumieniu katolickim nazwa „chrzest w Duchu Świętym” ma dwa znaczenia. W pierwszym – teologicznym – każdy chrześcijanin został ochrzczony w Duchu, bo każdy otrzymał pierwszy sakrament inicjacji (chrzest); w drugim – doświadczalnym – wyrażenie „chrzest w Duchu Świętym” odnosi się do procesu dojrzewania w życiu chrześcijańskim i przeżywania doświadczalnie, czyli też świadomie, obecności Trzeciej Osoby Bożej³³.

Trzeba uznać, że wszystko to, co było rozumiane jako „zanurzenie w Duchu Świętym”, otrzymane przez Jezusa w Jordanie, jest przyjęte w darze od Boga

²⁹ CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I, s. 95; *Iniziazione cristiana*, s. 92-93.

³⁰ *Storia della Spiritualità*, red. L. Bouyer, E. Ancilli, B. Secondin, t. II: *La Spiritualità del Nuovo Testamento*, red. G. Barbaglio, Bologna 2002, s. 173.

³¹ *Iniziazione cristiana*, s. 14-15.

³² Tamże, s. 31.

³³ SULLIVAN, *Charyzmaty i odnowa*, s. 54.

przez Kościół i przekazywane w sakramentalnej celebracji chrzcielnej. Dotyczy to wszystkich charyzmatów, przy czym należy położyć duży akcent na wypełnianie nauczania Jezusa (zob. Mt 28, 19). Według teologii Mateuszowej Duch Święty jest stale obecny w Kościele, ale nie dlatego, że Jezus wstąpił do nieba i stał się niewidzialny, zostawiając miejsce Trzeciej Osobie Bożej (jak ujmują Ewangelie Łk i J), ale dlatego, że chrzci On Duchem Świętym poprzez stałą swoją obecność w Kościele i poprzez danie swoim uczniom możliwości, by uczestniczyli w Jego własnym chrzcie, w Jego własnym życiu. Jezus zatem nie tyle ofiarowuje Ducha Świętego Kościołowi, ile Go przyjmuje dla Kościoła³⁴.

Według Łukasza chrzest Jezusa w Jordanie jest paradygmatem wydarzenia Pięćdziesiątnicy. Ten sam Duch Święty zstępuje z nieba na uczniów i ofiarowuje te same profetyczne charyzmaty³⁵. Stąd „chrzest w Duchu Świętym” jest również obowiązkowo powiązany ze wspólnotą chrześcijańską³⁶, która otrzymuje od Trzeciej Osoby Bożej charyzmaty mówienia językami oraz prorocstwa, a także uwielbiania Boga (zob. Dz 10, 46)³⁷.

Pojęcie „inicjacji chrześcijańskiej” oznacza zarówno wydarzenie chrztu, jak i przyjęcia daru Ducha Świętego. Dar ten implikuje wymiar charyzmatyczny; „jeden Duch” (por. 1 Kor 12, 13) jest jedynym źródłem wszystkich charyzmatów³⁸. Warto zauważyć, że Łukasz wiele razy wspomina o tym, że chrzest jest poprzedzony przepowiadaniem Bożego słowa – kerygmatem³⁹. Głoszenie go w mocy Boga jest jednocześnie darem Ducha Świętego.

Opis zstępowania Ducha Świętego można znaleźć w Dz 2, 37-39 oraz Dz 4, 23-31; przychodzi On, gdy jest w modlitwie zapraszany (por. Łk 11, 13)⁴⁰. Dar Ducha Świętego jest pierwszym i istotnym skutkiem inicjacji; włożenie rąk – rytym, poprzez który zostaje udzielony ten Dar, chrzest zaś jest konieczny dla dopełnienia całości inicjacji⁴¹. Łukasz widzi w ekspresji charyz-

³⁴ *Iniziazione cristiana*, s. 39-40.

³⁵ Tamże, s. 44.

³⁶ B. MAGGIONI, *Chrzest w Duchu*, w: *Historia duchowości t. II: Duchowość Nowego Testamentu*, red. R. Fabris, Kraków 2003, s. 115-116; *Iniziazione cristiana*, s. 44.

³⁷ *Iniziazione cristiana*, s. 47, 56.

³⁸ Tamże, s. 48-49, 65. Trzeba jednak wspomnieć, że obrzęd chrztu i dar Ducha Świętego – choć silnie powiązane ze sobą – mogą być oddzielone w czasie; można przytoczyć tu przykład Korneliusza (zob. Dz 10, 44-11, 18), gdzie opisano wcześniejsze zstąpienie Ducha Świętego i później udzielony sakrament chrztu (por. *Iniziazione cristiana*, s. 55-56).

³⁹ B. MOKRZYCKI, *Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*, Warszawa 1985, s. 39-41.

⁴⁰ *Iniziazione cristiana*, s. 49.

⁴¹ TATAR, *Rozoznaczanie charyzmatów*, s. 50; por. *Iniziazione cristiana*, s. 56.58; zob. Dz 8, 17; 19, 1-7.

matycznej – w widzialnym darze języków czy prorocstwa – nadprzyrodzone potwierdzenie działania Ducha Świętego w inicjacji chrześcijańskiej. Również skutkiem działania Ducha jest stały rozwój chrześcijańskiej wspólnoty⁴².

W teologii Pawłowej Duch Święty jest „istotnym przejawem” inicjacji chrześcijańskiej⁴³. Apostoł Narodów stara się opisać nadprzyrodzone działanie Boże, które sprawia, że jedność może być tworzona przez wiele osób. Wspólnota tworzy „jedno Ciało i jednego Ducha” (por. 1 Kor 12, 12-14). Chrzest wciela uczniów Chrystusa w Jego zmartwychwstałe Ciało i jednocześnie zanurza w Ducha Świętego, który w Nim mieszka (zob. 1 Kor 10, 17; 12, 13a). Osoba Chrystusa Zmartwychwstałego jest źródłem Ducha Świętego⁴⁴.

Święty Paweł wskazuje, że Duch Święty przejawia się w życiu wspólnoty chrześcijańskiej poprzez charyzmaty w różny sposób i w różnych osobach; niektóre dary są udzielane w momencie chrztu, inne zaś później, na skutek modlitwy⁴⁵. Celem chryzmatów jest budowanie wspólnoty (gr. *koinonia*) Kościoła (gr. *ecclesia*). Dary te są znakiem obecności Chrystusa (zob. 1 Kor 1, 5-7); są nimi: dar prorocstwa (zob. 1 Tes 5, 19-20), rozeznawania duchów, mówienia językami, tłumaczenia języków (zob. 1 Kor 12, 8-11), nauczania, czynienia cudów, wspierania pomocą, rządzenia (zob. 1 Kor 12, 28). Apostoł zachęca, by troszczyć się o dary, szczególnie zaś o dar prorocstwa (zob. 1 Kor 14, 1). Wydaje się, że dla św. Pawła jest oczywiste, iż życie chrześcijanina jest charyzmatyczne⁴⁶. Wspomina on również o urzędowych posługach dla budowania Kościoła; bycie: apostołami, prorokami, ewangelistami, pasterzami, nauczycielami (Ef 4, 11-16). Zwieńczeniem zaś wszystkich darów Ducha Świętego – obok wiary i nadziei – jest miłość (gr. *agape*; zob. 1 Kor 13, 1). Można powiedzieć o swego rodzaju rozwoju charyzmatów; Duch Święty nie jest bowiem darem statycznym (Tt 3, 5; 2 Kor 3, 18)⁴⁷.

Teologia św. Jana apostoła podkreśla, że Duch Święty będzie prowadził uczniów Chrystusa, w rozwoju, ku pełni prawdy (zob. J 16, 12-13), zatem można powiedzieć, że chrześcijanie otrzymają dar, który będzie ich uzdalniał do rozeznania tego, co jest prawdą Bożą, a co fałszem (zob. 1 J 2, 20-27).

⁴² Por. *Iniziazione cristiana*, s. 60.

⁴³ Tamże, s. 58.

⁴⁴ Tamże, s. 67, 72.

⁴⁵ CONGAR, *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I, s. 77; por. *Iniziazione cristiana*, s. 72.

⁴⁶ TATAR, *Rozeznawanie charyzmatów*, s. 52; *Iniziazione cristiana*, s. 104.

⁴⁷ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 89, 116.

4. ZAKOŃCZENIE

Wydaje się, że „chrzest w Duchu Świętym”, doświadczenie charyzmatyczne, jest częścią integralną inicjacji chrześcijańskiej i dlatego nie przynależy on jedynie do prywatnej pobożności (np. pentekostalnej), jedynie do jakiejś grupy osób (np. tzw. charyzmatyków), ale stanowi o tożsamości chrześcijańskiej w ogóle⁴⁸. Wspólnoty pierwotnego Kościoła uważały za normalne, że moc Ducha przejawia się w różnorodności charyzmatów; przy czym manifestacja ta odnosiła się bardziej do życia wspólnotowego chrześcijan niż do życia indywidualnego⁴⁹. Potrzeba zaprzeczyć poglądom niektórych teologów proveniencji pentekostalnej, którzy utrzymują, że chrzest chrześcijański z wody nie jest w stanie „przekazać” daru Ducha Świętego, lecz może nas „jedynie uczynić chrześcijanami”. Jest bowiem zupełnie przeciwnie: dokładna analiza tekstów Ewangelii Mateusza i Marka wskazuje na to, że „chrzest z wody w imię Jezusa” jest również „chrztem w Duchu”⁵⁰.

Trzeba definiować „chrzest w Duchu” jako doświadczenie, przez które sakrament chrztu staje się doświadczeniem głębokiego nawrócenia. Wymiar charyzmatyczny inicjacji chrześcijańskiej należy zaś rozumieć jako otwarcie się na charyzmaty, to znaczy na darmowe dary Ducha Świętego, które służą budowaniu chrześcijańskich wspólnot, całego Kościoła, a także świata, który Kościół ma powołać i włączać w ciało Chrystusa⁵¹. „Chrzest w Duchu” trzeba uznać nie tylko za odnowienie i aktualizację chrztu św., ale całego chrześcijańskiego wtajemniczenia (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia). Często jest powiązany również z łaską sakramentalnej spowiedzi i wysłuchania w katechezach pełnego *kerygmatu*. Czasami zaś dokonuje się poza jakimś schematem, niespodziewanie. Wtedy Duch Święty przestaje być abstrakcyjnym przedmiotem wyznawanej wiary, ale rzeczywistością doświadczalną⁵².

Trzeba zatem podkreślać, że dary charyzmatyczne nie stanowią jakiejś łaski zbytecznej, ale są zamierzonym przez Boga sposobem budowania Kościoła w miłości. Są przejawami zwyczajnego chrześcijańskiego życia⁵³. Dziś coraz bardziej wyraźnie dostrzega się, że pierwszą charyzmatyczną Kościoła była

⁴⁸ Tamże, s. 116.

⁴⁹ I. Dokument z Malines, s. 33.

⁵⁰ Por. *Iniziazione cristiana*, s. 45, 48. Podobnie jest w Ewangelii św. Łukasza; zob. MAGGIONI, *Chrzest w Duchu*, s. 115.

⁵¹ LAURENTIN, *Nieznany Duch Święty*, s. 492.

⁵² R. CANTALAMESSA, *Pieśń Ducha Świętego. Rozważania na temat Veni Creator*, Warszawa 2009, s. 79.

⁵³ Y.M.-J. CONGAR, *Duch człowieka, Duch Boga*, Warszawa 1996, s. 35.

i jest Maryja⁵⁴. Rolą pasterzy Kościoła jest koordynacja i troszczenie się o te dary charyzmatyczne i duchowe w każdym chrześcijaninie⁵⁵, o ich opisywanie i rozeznawanie⁵⁶, o głoszenie słowa Bożego z mocą, o przepowiadanie *kerygmatu paschalnego*, przygotowującego do chrztu⁵⁷, o otwarciu się na moc Ducha Świętego budującą Boże Królestwo.

BIBLIOGRAFIA

- I. Dokument z Malines: Odnowa charyzmatyczna. Wskazania teologiczne i duszpasterskie, red. kard. L.J. Suenens, Kraków 2012.
- AMIOT F.: Chrzest, w: X. LÉON-DUFOUR, *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1990, s. 130-134.
- BEASLEY-MURRAY G.R.: Chrzest, w: *Słownik teologii św. Pawła*, red. G.F. Hawthorne, R.P. Martin, D.G. Ried, Warszawa 2010, s. 112-118.
- BENTIVEGNA G., MARTINEZ S.: *Esperienza dei carismi in un incontro di preghiera comunitaria*, Roma 2002.
- CANTALAMESSA R.: *Pieśń Ducha Świętego. Rozważania na temat Veni Creator*, Warszawa 2009.
- CANTALAMESSA R.: *Maryja zwierciadłem Kościoła*, Warszawa 1994.
- CHLONDOWSKI P.W.: Chrzest w Duchu Świętym a sakramenty chrztu i bierzmowania, w: *Duch Święty w naszej codzienności*, red. K. Guzowski, G. Barth, Lublin 2010, s. 175-189.
- CONGAR Y.M.-J.: *Duch człowieka, Duch Boga*, Warszawa 1996.
- CONGAR Y.M.-J.: *Wierzę w Ducha Świętego*, t. I-III, Warszawa 1995-1996.
- Duch Święty w naszej codzienności*, red. K. Guzowski, G. Barth, Lublin 2010.
- Grecko-polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi*, tłum. R. Popowski, M. Wojciechowski, Warszawa 1993.
- GUZOWSKI K.: *Pojęcie i klasyfikacja zjawisk charyzmatycznych*, „*Duchowość w Polsce*” 16(2014), s. 31-46
- Historia duchowości*, t. II: *Duchowość Nowego Testamentu*, red. R. Fabris, Kraków 2003.
- KUDASIEWICZ J.: *Odkrywanie Ducha Świętego*, Kielce 1998.
- KUDASIEWICZ J.: *Ewangelie synoptyczne dzisiaj*, Warszawa 1986.
- LAURENTIN R.: *Nieznany Duch Święty*, Kraków 1998.
- LÉON-DUFOUR X.: *Słownik Teologii Biblijnej*, Poznań 1990.
- MAGGIONI B.: Chrzest w Duchu, w: *Historia duchowości*, t. II: *Duchowość Nowego Testamentu*, red. R. Fabris, Kraków 2003, s. 115-116.

⁵⁴ R. CANTALAMESSA, *Maryja zwierciadłem Kościoła*, Warszawa 1994, s. 183.

⁵⁵ TATAR, *Rozeznawanie charyzmatów*, s. 50,57; por. *Iniziazione cristiana*, s. 118.

⁵⁶ Zob. np. publikację służącą jako pomoc-podręcznik w formacji grup modlitewnych w aspekcie otwierania się na charyzmaty mądrego służenia nimi sobie nawzajem: G. BENTIVEGNA, S. MARTINEZ, *Esperienza dei carismi in un incontro di preghiera comunitaria*, Roma 2002.

⁵⁷ MOKRZYCKI, *Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia*, s. 46-52.

- MCDONNELL K., MONTAGUE G.T.: Iniziazione cristiana e battesimo nello Spirito Santo. Testimonianze dei primi otto secoli, Roma 1993.
- MOKRZYCKI B.: Droga chrześcijańskiego wtajemniczenia, Warszawa 1985.
- Słownik teologii św. Pawła, red. G.F. Hawthorne, R.P. Martin, D.G. Ried, Warszawa 2010.
- Storia della Spiritualità, red. L. Bouyer, E. Ancilli, B. Secondin, t. II: La Spiritualità del Nuovo Testamento, red. G. Barbaglio, Bologna 2002.
- SULLIVAN F.A.: Charyzmaty i odnowa. Studium biblijne i teologiczne, Warszawa 1992.
- TATAR M.: Rozoznawanie charyzmatów, „Duchowość w Polsce” 16(2014), s. 47-62.

CHARYZMATYCZNY WYMIAR INICJACJI CHRZEŚCIJAŃSKIEJ W ŚWIETLE PISM NOWEGO TESTAMENTU

Streszczenie

Inicjacja chrześcijańska ma wymiar charyzmatyczny; jest otwarciem się człowieka na charyzmaty, to znaczy na darmowe dary Ducha Świętego, służące budowaniu wspólnoty całego Kościoła. „Chrzest w Duchu Świętym” trzeba uznać nie tylko za odnowienie i aktualizację chrztu św., ale całego chrześcijańskiego wtajemniczenia (sakramenty chrztu, bierzmowania i Eucharystii). Trzeba dziś podkreślać, że dary charyzmatyczne nie stanowią jakiejś łaski zbytecznej, ale są zamierzonym przez Boga sposobem budowania Kościoła w miłości, są przejawami zwyczajnego chrześcijańskiego życia. Rolą pasterzy Kościoła jest koordynacja i troszczenie się o rozwój darów charyzmatycznych i duchowych w każdym chrześcijaninie.

Słowa kluczowe: sakrament, chrzest, charyzmat, Duch Święty, inicjacja, wtajemniczenie.